

ZİRVE
ÜNİVERSİTESİ
GAZİANTEP

HUKUK
FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SAYI: 3 - EYLÜL 2014

ÖZEL SAYI

**Medeni Usul ve
İcra-İflas Hukukçuları
Toplantısı - XI**

**Güncel Yargıtay Kararları Işığında
HMK Uygulaması**

■ Sahibi

Zirve Üniversitesi Adına Rektör
Prof. Dr. Adnan KİSA

■ Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. M. Akif KÜTÜKÇÜ

■ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Yrd. Doç. Dr. Aydın İPEK

■ Yayın Kurulu

Prof. Dr. Recep GÜLŞEN
Prof. Dr. M. Akif KÜTÜKÇÜ
Doç. Dr. Abdullah DEMİR
Yrd. Doç. Dr. Alptekin AKTALAY
Yrd. Doç. Dr. Yahya DERYAL
Yrd. Doç. Dr. Aydın İPEK
Yrd. Doç. Dr. Derya KESKİNCİ
Yrd. Doç. Dr. Fevzi TOPSOY

■ Sayfa ve Kapak Tasarımı

Emre KIZMAZ

■ Yazışma Adresi

Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Kızılhisar Kampüsü 27260
GAZİANTEP
Tel: 0342 211 67 53
Faks: 0342 211 66 77

■ Baskı

Seçkin Yayıncılık A.Ş. Sağlık Sok. No: 21
Sıhhiye / ANKARA
Tel: 0312 435 30 30
Faks: 0312 435 24 72

■ ISSN

2147-2513

■ Danışma Kurulu

Prof. Dr. M. Emin ARTUK
Prof. Dr. Mustafa AVCI
Prof. Dr. Mehmet AYAN
Prof. Dr. Faruk BİLİR
Prof. Dr. Mustafa ÇEKER
Prof. Dr. Seyithan DELİDUMAN
Prof. Dr. Murat DOĞAN
Prof. Dr. İbrahim ERCAN
Prof. Dr. Recep GÜLŞEN
Prof. Dr. M. Tevfik GÜLSOY
Prof. Dr. M. Hakan HAKERİ
Prof. Dr. Yavuz KAPLAN
Prof. Dr. Sami KARAHAN
Prof. Dr. Hakan KARAN
Prof. Dr. Osman KAŞIKÇI
Prof. Dr. Refik KORKUSUZ
Prof. Dr. M. Akif KÜTÜKÇÜ
Prof. Dr. Samir SALHA
Prof. Dr. Murat ŞEN
Prof. Dr. Mustafa TİFTİK
Prof. Dr. Ömer ULUKAPI
Prof. Dr. Ramazan YILDIRIM
Prof. Dr. Zafer ZEYTİN
Doç. Dr. Erdal ABDULHAKİMOĞULLARI
Doç. Dr. Hakan ACAR
Doç. Dr. Agah Kadir ADAK
Doç. Dr. Abdullah DEMİR
Yrd. Doç. Dr. Alptekin AKTALAY
Yrd. Doç. Dr. Özgür BAŞYİĞİT
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ziya ÇALIŞKAN
Yrd. Doç. Dr. Yahya DERYAL
Yrd. Doç. Dr. Selcen ERDAL
Yrd. Doç. Dr. Ümmühan Elçin ERTUĞRUL
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Alpaslan GÖÇER
Yrd. Doç. Dr. Aydın İPEK
Yrd. Doç. Dr. Derya KESKİNCİ
Yrd. Doç. Dr. Yakup KORKMAZ
Yrd. Doç. Dr. Tuba KUTOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Yasin POYRAZ
Yrd. Doç. Dr. Ayhan UÇAR
Yrd. Doç. Dr. Fevzi TOPSOY

GÜNCEL YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA HUKUK YARGILAMA USÛLÜNDE GİDER AVANSI

Doç. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK*

§ 1. MEVZUATTA GİDER AVANSI

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 120. maddesinde ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliğinin¹ (HMKY) 45. maddesinde, davacının dava açarken gider avansı yatırması zorunluluğu kabul edilmiştir². HMK'da gider avansı yatırması zorunluluğu getirilmesinin sebebi, bu konuda yargılama sırasında yaşanan gecikmelerin davaları tükamasının önlenmesidir³.

Esasında 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda yargılama giderlerinin peşin olarak yatırılmasını sağlayacak hükümler yer almıştır. Mülga HUMK m.180'de, davacının dava açarken, elinde bulunan belgeleri dava dilekçesine eklemesi ve başka yerlerden getirilecek belgelerin toplanabilmesi için gerekli posta giderini pul olarak vermesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir (HUMK m.180, 1). Kanundaki bu zorunluluğunun yerine getirilmemesi veya eksik getirilmesi halinde, hâkimin ilk oturumda istenen hususların on günlük kesin süre içinde

* Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk (Medeni Usûl, İcra ve İflâs Hukuku) Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (mozbek@baskent.edu.tr).

¹ RG 03.04.2012, Sa. 28253.

² Gider avansına ilişkin mevzuatta bulunan diğer örnek hükümler için bkz. İYUK m.60; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu m.39; 7201 sayılı Tebligat Kanunu m.5; HMK m.442; 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu m.16/C; 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m.7; Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği m.10, 1; 1512 sayılı Noterlik Kanunu m.114-116. Mevzuat hükümlerinin tahlili için bkz. Özbek, Mustafa S.: Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı, Ankara 2013, s. 59-67.

³ Akil, Cenk: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Getirilen Yargılama Avansları (TAAD 2012/11, s. 101-117), s. 103; Kılıçoğlu, Evren: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Gider Avansına İlişkin Düzenlemeleri Hakkında Değerlendirmeler (BÜKHD 2012/99-100, s. 43-126), s. 47-48; Kuru, Bakı/Budak, Ali Cem: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler (İBD 2011/5, s. 3-43), s. 10-11; Sungurtekin Özkan, Meral: Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013 § 4. III. A, 5; Şişman, Hasan: Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Gider Avansı, Belirsiz Alacak Davası ve Kısmî Dava (İBD 2012/3, s. 201-209), s. 202-203; Yılmaz, Orhan: Hukuk Muhakemesinde Yeni Bir Düzenleme: Gider Avansı (İBD 2011/6, s. 82-87), s. 83-84.

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

yerine getirilmesini veya eksikliğin tamamlanmasını davacı tarafa bildirmesi, mülga Kanununun amir hükmüdür (HUMK m.180, 2).

Benzer şekilde mülga Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri Yazı İşleri Yönetmeliğinin (HTMYİY) 35. maddesinde de, tarafların isterlerse, bir miktar gider avansı yatırabilecekleri düzenlenmiş, fakat bu hususta bir zorunluluk getirilmemiştir⁴.

Gider avansı noksanlığının davaların gecikmesine yol açması sorununa çözüm olarak doktrinde, davacıdan dava açarken belirli bir miktar gider avansı alınması gerektiğine işaret edilmiş⁵ ve şu haklı öneriler ileri sürülmüştür.

“Bugün bakimin davayı yürütmek için yetkileri kısıtlıdır. Taraflar talep edip masrafını peşin vermedikçe, hakim re’sen hiçbir tebligat yaptıramamaktadır. Bu ise, davanın sürüncemede kalmasını, tarafların veya bir tarafın iradesine tabi kalmaktadır. Buna engel olmak ve bakime davanın görülmesinde daha aktif bir rol tanınması için, hakim bütün kararlarını re’sen tebliğ ettire bilmelidir. Bunun için gerekli posta masrafı ve harcı yatırılması beklenmemeli, posta masrafı, (Danıştay ve HUMK m.180, 1, m.434 ve m.442) A hüükümlerinde olduğu gibi) daha önce davacıdan alınacak bir avanstan ödenmeli, somadan davada baksız çıkan tarafa yükletilen yargılama giderlerine eklenmelidir”⁶.

Görüldüğü gibi, davacıdan dava açarken belirli bir miktar gider avansı alınması sayesinde, dava sırasında her tahkikat işlemi için ayrı ayrı masraf istenmesi ve bu masrafın zamanında alınamaması sebebiyle uğranılabilecek zaman kaybı önlenmek istenmiştir.

⁴ ÖzbeK, Mustafa S.: Hukuk Yargılama Usulünde Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı Sorunu (Anayasa Mahkemesinin Kuruluşunun 50. Yılına Armağan, Ankara 2012 s. 444-504), s. 452-453; ÖzbeK-Gider Avansı s. 54; Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanununun Getirdikleri (ABD 2011/2, s. 213-253), s. 235; Yılmaz, Ejder/Yılmaz, Ümit: Hukuk Rehberi, C. 1, Ankara 2002, s. 239 vd.; Yılmaz, Ejder: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı” Üzerine Bazı Notlar (Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı V, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, Ankara, 8-9 Eylül 2006, Ankara 2007, s. 178-197), s. 190-191.

⁵ Kuru/Budak s. 10; Pekcanitez, Hakan: Genel Olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı (HPD 2006/8, 69-78), s. 75; Pekcanitez, Hakan: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’nın Tanıtımı (Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı V, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, Ankara, 8-9 Eylül 2006, Ankara 2007, s. 3-31), s. 20-21; Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine (Makalelerim I, 1985-2005, Ankara 2005, s. 165-179), s. 178; Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısının Temel Sorunları ve Bu Bağlamda Alınması Gereken Temel Önlemler (Makalelerim II, 2006-2010, Ankara 2011, s. 115-142) s. 141.

⁶ Kuru, Baki: Hukuk Dâvalarında Yargılamanın Çabuklaştırılması İçin Alınması Gereken Tedbirler (Makaleler, İstanbul 2006, s. 117-139), s. 135-136; Kuru, Baki: Hukuk Dâvalarının Uzaması Sebepleri (Makaleler, İstanbul 2006, s. 99-116), s. 108.

§ 2. HMK'NİN YÜRÜRLÜĞE GIRMESİNDEN ÖNCE AÇILAN DAVALARDA GİDER AVANSI İSTENEMEMESİ

Yargıtay, HMK m.114, 1/g'nin "*davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması*" hükmünün, HMK'nın yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağını içtihat etmiştir⁷. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da aynı şekilde, HMK m.120 hükmünün geçmişe etkili uygulanamayacağını ve derdest davalarda sadece HMK m.324 uyarınca delil avansı istenebileceğini içtihat etmiştir⁸.

HGK, davanın açıldığı tarih itibarıyla yürürlükte olan 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda gider avansı alınmasına yönelik bir düzenleme mevcut olmadığından, HMKY m.45'in 1. fıkrası ile 4 ve 5 fıkraları arasında uyum bulunmadığına da dikkat çekerek ve HMK m.324'ü nazara alarak, Yönetmeliğin 45. maddesinin 4. ve 5. fıkralarının öncelikle uygulanması gerektiği sonucuna varmış, HMK m.448 uyarınca HMK'nin yürürlükte girmesinden önce açılan davalarda yapılacak masraflar nedeniyle istenilecek giderlerin gider avansı değil delil avansı kabul edilmesi ve HMK m.120'nin değil HMK m.324'ün uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. HGK'ya göre, 1086 sayılı HUMK döneminde açılan ve HMK yürürlüğe girdiğinde derdest olan davalarda, HMK m.120, 2 hükmünün uygulanarak eksik gider avansının ikmalinin istenmesine olanak yoktur.

HGK kararı isabetlidir. Zira 6100 sayılı HMK'nın yürürlüğe girmesinden önce açılan davalarda, davanın açıldığı sırada gider avansı yatırılmasını zorunlu tutan bir kanun hükmü yürürlükte olmadığından, HMK m.120 hükmü uygulanamaz ve gider avansı yatırılması için davacı tarafa kesin süre verilmek suretiyle, avansın yatırılmaması sebebiyle davanın usûlden reddine karar verilemez. Bu yorumun dayanağı, HMK m.448'de yer alan "*Bu Kanun hükümleri, tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla derhâl uygulanır*" hükmüdür. Benzer şekilde, zaman baki-

⁷ "Eldeki davanın açıldığı tarihteki Kanun hükümleri uyarınca harç ve masrafı alındıktan sonra esasa kaydedilerek karar gününe kadar yargılaması yapılmış olup istenilen avansın hangi nedenle istendiği, nereye sarf edileceği ve nereye yatırılması gerektiği de açıklanmadan avans yatırılmasına ilişkin kesin süreye riayet edilmemesi nedeni ile istemin reddi isabetsizdir. Bu nedenle mahkemece dava şartı yokluğundan davanın reddine dair verilen karar isabetli olmayıp bozulması gerekmiştir" (6. HD 06.05.2013, 13791/7869: KBİBB). Aynı yönde kararlar için bkz. 1. HD 30.10.2012, 6880/11987 (KBİBB); 1. HD 3.4.2012, 1222/3911 (KBİBB).

⁸ HGK 12.12.2012, 9-1202/1218 (KBİBB). Aynı yönde HGK 12.12.2012, 9-1180/1182 (KBİBB); HGK 12.12.2012, 9-1170/1172 (Gençcan, Ömer Uğur: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, Ankara 2013, s. 579-588); 3. HD 13.12.2012, 21609/25698 (KBİBB).

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

mından uygulamayı düzenleyen GAT m.6'da yer alan, "1/10/2011 tarihinden önce açılmış olan davalarda, **tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla**, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 120'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre gider avansı ikmal ettirilir" hükmü ile de aynı sonuca varmak mümkündür.

Doktrindeki hâkim fikir de HGK kararıyla aynı istikamettedir. Doktrindeki görüşe göre, 1086 sayılı mülga HUMK yürürlükteyken açılmış ve 6100 sayılı HMK yürürlüğe girdiği tarihte derdest olan davalarda, davanın açıldığı tarihte 1086 sayılı mülga HUMK uyarınca gerekli tüm işlemler tamamlandığından⁹, derdest davanın açılması tamamlanmış bir işlem olarak kabul edilmeli ve HMK m.120 hükmü geçmişe etkili şekilde uygulanmamalıdır¹⁰. Bu husus doktrinde şu şekilde ifade edilmiştir:

"HMK m.120 f. 2 anlamında avansın yeterli olmadığı (HMK m.120 f.1'e göre yatırılmış avansın yeterli olmadığı) dava sırasında anlaşılması, ancak ö davanın 01.10.2011 tarihinden sonra açılmış olması halinde söz konusu olabilecektir. Zira bu tarihten önce açılmış davalar bakımından, davanın açıldığı dönemde davacının yürürlükte olan HUMK'a göre HMK'da öngörüldüğü gibi bir gider avansı yatırma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla bu davalarda birinci fıkraya göre yatırılan bir gider avansı veya HUMK'a göre bu nitelikte bir avans yatırılmış olmadığından, bu avansın dava sırasında yeterli olmadığı anlaşılmasından da bahsedilemeyecektir. HMK'nın yürürlüğe girmesinden önce açılmış davalarda HMK'nın yürürlüğe girmesi sonrasında, -HMK m.120 f. 2'ye göre değil- **delillerin toplanması ve incelenmesi için HMK m.324'e göre, delillerin toplanması ve incelenmesi için gerekenin dışındaki tebligat giderleri için ise Tebligat Kanunu m.5 ve m.34'e göre avans istenmeli ve bu yasal düzenlemeler kapsamında öngörülen usuli sonuçlar uygulanmalıdır**"¹¹.

Doktrinde aynı yönde savunulan diğer bir görüşe göre, HMK yürürlüğe girmeden önce açılmış ve tahkikat aşamasına geçilmiş davalarda yargılama giderlerinin, sanki dava yeni açılıyormuş gibi yatırılmasına dair ara kararı vererek tarafları bu giderleri yatırmaya zorlamak, HMK'nın zaman bakımından uygulanmasını düzenleyen 448. maddesine ve GAT

⁹ Kuru/Budak s. 3-4.

¹⁰ Akil s. 113; Budak, Ali Cem/Özer, Tülay: Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı, Ankara 2012, s. 187; Taşpınar-Ayvaz, Sema: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması, Ankara 2013, s. 273.

¹¹ Kılıçoğlu s. 93.

m.6'ya aykırıdır¹². HMK yürürlüğe girmeden önce açılmış bir davada sonradan doğacak giderler, dava şartı sayılan gider avansı niteliğinde olmayıp, ikmal (tamamlama) avansı niteliğindedir ve dava açılırken yatırılması gereken gider avansına ilişkin müeyyideler burada uygulanmamalıdır. Kural olarak delillerin taraflarca getirilme ilkesinin geçerli olduğu hukuk sistemimizde, HMK yürürlüğe girmeden önce açılmış ve tahkikat aşamasında olan veya hüküm aşamasına gelmiş bir davada, taraflardan birinin iddialarını ispatlamak için mahkemeye sunmak istediği delile ilişkin gideri mahkeme veznesine yatırmamış olmasından dolayı davanın usulden reddi, maddenin genel amacı ile bağdaşmaz¹³.

Doktrindeki bu görüşün yaptığı ayırımı göre, HMK yürürlüğe girildiğinde açılmış, esas defterine kaydı yapılmış veya layihalar safhası başlamış olmakla beraber, henüz tahkikat aşamasına geçilmemiş, bu bağlamda ön inceleme aşaması henüz tamamlanmamış davalarda ise, davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmamış olması şeklindeki dava şartı eksikliği, davanın açılması anında veya layihalar safhasında fark edilirse davacıya kesin süre verilerek eksiklik giderilmelidir. Aksi hâlde dava usûlden reddedilmelidir. Bu durum kanunun zaman bakımından uygulanmasını düzenleyen maddelere ve kanunun amacına ters düşmez. Zira dava HUMK zamanında açılmış olsa bile HMK'da ön inceleme safhası tamamlanmamıştır. Henüz tamamlanmamış usûlî işlemlerde HMK m.448 hükmüne göre kanunun yeni hükümleri uygulanacaktır. Bu nedenle de gerekli masrafların zamanında yatırılmamasından dolayı davaların gecikmesinin önüne geçilmesini amaçlayan HMK m.114/g ve m.115/2 hükmünün getirdiği yeniliklerin, bu durumdaki davalarda uygulanması hukuka aykırı değildir¹⁴.

§ 3. GİDER AVANSININ KAPSAMI VE DELİL AVANSINDAN AYRILMASI

Davanın açılmasında harç ve avans ödenmesini düzenleyen HMK m.120'de davacının dava açarken, yargılama harçları ile her yıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı, mahkeme veznesine yatırmak zorunda olduğu hükme bağlanmış, buna karşılık gider avansının hangi masraf kalemlerinden oluştuğu belirtilme-

¹² Ercan, İbrahim/Arslan, Aziz Serkan: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Öngörülen Gider Avansının Uygulanması ile İlgili Ortaya Çıkan Bazı Meseleler ve Bunların Değerlendirilmesi (SÜHFD 2012/2, s. 165-180), s. 175.

¹³ Ercan/Arslan s. 175.

¹⁴ Ercan/Arslan s. 177-178.

miştir. Kanunda, gider avansının miktarının, Adalet Bakanlığınca her yıl çıkarılacak özel bir tarife olan Gider Avansı Tarifesinde (GAT) belirleneceği öngörülmüştür (HMK m.120, 1).

Kanunda gider avansının, yargılama giderleri içinde hangi gider kalemlerinden müteşekkil olduğunun belirtilmeyerek bunun miktarının ve içeriğinin Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesine bırakılması, uygulamada tereddüt yaşanmasına sebep olmuştur.

HMK m.120'nin gerekçesine bakıldığında, madde gerekçesinde *"Maddede ayrıca, 1086 sayılı Kanunda yer almayan, yeni bir düzenleme yapılarak, her türlü tebligat ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderleri karşılayacak tutarın, avans olarak davacı tarafından dava açarken yatırılması zorunluluğu getirilmiştir"*¹⁵ şeklinde bir açıklamaya yer verildiği görülmektedir.

Bu açıklamadan, HMK m.120 ile amaçlananın, davacının dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorunda olduğu avans tutarının, sadece yargılama harçları ve dava nedeniyle yapılacak her türlü tebligat ücretleriyle sınırlı görülmemekle, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderleri de karşılaması olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim HMKY m.45'te, gider avansının her türlü tebligat ve posta ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderler için davacıdan alınan meblağı ifade ettiği hükme bağlanmıştır (HMKY m.45, 1).

Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesinde¹⁶ (GAT m.1; HMK m.120, 1) de, gider avansının şu giderleri kapsadığı ifade edilmiştir (GAT m.3; HMKY m.45, 1):

1. Her türlü tebligat ve posta ücretleri,
2. Keşif giderleri,
3. Bilirkişi ücretleri,
4. Tanık ücretleri,
5. Benzeri delil ikame giderleri.

Görüldüğü gibi Gider Avansı Tarifesinde gider avansı, sadece dava nedeniyle yapılacak her türlü tebligat ve posta ücretlerinden müteşekkil

¹⁵ Budak s. 185-186; Karşlı, Abdurrahim: Notlu, Gerekçeli, Karşılaştırmalı ve Emsal Kararlarla 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, İstanbul 2012, s. 170; Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Notlu-Gerekçeli-Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat, Ankara 2012, s. 172, dn. 165; Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2013, s. 826, dn. 35.

¹⁶ RG 02.10.2012, Sa. 28429.

kabul edilmeyerek, posta avansına ilaveten delil avansı da gider avansı içinde mütalâa edilmiştir.

Yargıtay kararlarında, gider avansı veya tamamlama avansının içeriği somutlaştırılmıştır. Yargıtay gider avansının, sadece *dava nedeniyle yapılan tebliğ ve posta giderlerinden ibaret* olduğunu içtihat ederek, dava şartı olan gider avansını, delillerin ikamesi dışındaki yargılama giderlerine hasretmiştir. Böylece, tebligat ve posta giderlerinden oluşan gider avansı yanında delil ikame avansı gider avansına dâhil kabul edilmemiştir¹⁷.

Yargıtayın bu istikametteki kararları isabetlidir. Doktrine de haklı olarak belirtildiği gibi, gider avansı ile delil avansı birbirinden ayrılmalıdır¹⁸. Davanın başında delil avansının yatırılmamış olması, davanın reddine yol açmamalıdır. Mahkemece delil avansının gider avansı kapsamında mütalâa edilerek dava şartı sayılması ve davacının, HMK m.120, 2 gereğince verilen kesin süre içinde yatırması gereken gider avansını yatırmaması, dolayısıyla HMK m.94, 2 uyarınca verilen kesin süreye de uymamış olması sebebiyle, davanın reddine karar verilemez. Zira böyle bir durumda davacının dava şartı olarak belirtilen gider avansını yatırma hakkı ortadan kalkmamıştır. Bu husus doktrinde şu şekilde ifade edilmiştir:

“HMK’nın 120. maddesinde *dava şartı olarak düzenlenen gider avansı müessesenin delil avansını da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması kanunun amacı ile bağdaşmaz. Buna göre HMK m.324’n gereğince de belirtildiği gibi, madde kapsamında değerlendirilecek delil avansı incelemesi, daha ziyade davalının cevap dilekçesinde veya cevaba cevap dilekçesinde sunacağı delillere ilişkindir. Davacının davayı açmasından sonra dava dilekçesinde sunduğu delillere ilişkin öninceleme safhasında yapılan inceleme, gider avansı incelemesidir. Bu avans dava şartıdır, yatırılmadığı takdirde davacıya iki haftalık kesin süre verileceği bu süre içerisinde de yatırılmazsa davanın dava şartı eksikliğinden usulden reddedileceği davacıya bildirilir. Buna karşılık, daha ziyade davalıya yüklenilmiş olan delil avansı yatırma şartı ise dava şartı niteliğinde değildir. Cevap dilekçesinde belirttiği delillere ilişkin delil avansını yatırmayan veya eksik yatıran davalıya, mahkeme öncelikle delil ikamesi avansının hukuki sonuçları konusunda uyarı yapılmalıdır. Buna göre mahkeme daha ziyade davalı tarafa, avans yükümlülüğünü yerine ge-*

¹⁷ 13. HD 21.1.2013, 25030/935 (Gençcan s. 595); 19. HD 04.10.2012, 11882/14354 (KBİBB).

¹⁸ Akil s. 111-112; Özbek-Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı s. 472-480; Özbek-Gider Avansı s. 106 vd.; Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukuku, Ankara 2012, s. 354.

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

*tirmemesi halinde talep ettiği delilin ikamesinden vazgeçmiş sayılacağı konusunda uyarıda bulunmak zorundadır*¹⁹.

HMK m.324'te sayılan keşif, bilirkişi ve tanıkla ilgili avanslar delil ikame avansı olup, davanın başında ödenmesinin istenmesi zorunlu değildir. Dava açılırken alınması gereken tutar, dava nedeniyle yapılan tebliğ ve posta giderlerini kapsayan gider avansıdır²⁰ (HMK m.120; 323, 1/b). Buna mukabil delil ikame avansının ödenmesine, hâkim tarafından dilekçelerin verilmesi, ön inceleme aşaması veya tahkikatın başında karar verilir (HMKY m.45, 5).

HMK m.324, 2 hükmü ile delil ikame masrafı avansının, delile dayanan tarafça yatırılacağı hükme bağlanmıştır. Buna uyulmamasının yaptırımını ise, davanın dava şartı yokluğundan usûlden reddi değildir. Taraflardan birisi delil ikame avansı yatırma yükümlülüğünü yerine getirmezse, diğer taraf bu avansı yatırabilir. Aksi hâlde dava usûlden reddedilmez; taraflarca üzerinde serbest tasarruf edilebilen dava ve işlerde, sadece talep olunan delilin ikamesinden vazgeçilmiş sayılır²¹ (HMK m.324, 2).

Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işlerde ise Kanunda farklı bir düzenleme öngörülmüştür. Hâkim tarafından re'sen başvuru deliller için gereken giderlerin, bir haftalık süre içinde taraflardan birisi veya belirtilecek oranda her ikisi tarafından ödenmesine karar verilir. Belirlenen süre içinde bu işlemlere ait giderleri karşılayacak miktarda delil ikame avansı yatırılmazsa, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazine'den ödenmesine hükmedilir (HMK m.325).

Yargılama giderlerinin kapsamı, HMK m.323'te düzenlenmiştir. Kanunda yargılama giderleri arasında, "Dava nedeniyle yapılan tebliğ ve posta giderleri" şeklindeki "gider avansı" ile "keşif, tanık ile bilirkişiye ödenen ücret ve giderlerden" müteşekkil "delil avansı" ayrı ayrı sayılmıştır.

HMK m.120 uyarınca dava şartı olan, "*dava nedeniyle yapılan tebliğ ve posta giderleri*" şeklindeki gider avansı olup, delil avansı dava şartı değildir ve delil avansının davanın başında alınmasında kanunî bir zorunluluk yoktur. Delil avansının yatırılmaması, "davanın dava şartı yokluğu nedeniyle reddine" neden olmaz; sadece avans yükümlülüğünü yerine ge-

¹⁹ Ercan/Arslan s. 171-172.

²⁰ 19. HD 09.04.2012, 2628/5844 (KBİBB); 9. HD 27.12.2011, 8298/10211 (Karşı-Kanun s. 172).

²¹ Pekcanitez/Atalay/Özekes s. 850-851; Yılmaz-Şerh s. 1430-1431.

tirmeyen taraf, talep ettiği delilin ikamesinden vazgeçmiş sayılır (HMK m.324, 2). Bu açık kanun hükümleri karşısında HMKY m.45, 1 ve GAT m.3'te gider avansının, her türlü tebligat ve posta ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderler için davacıdan alınan meblağı ifade ettiğinin belirtilmesi ve böylece delil ikame avansını da kapsayan bir hüküm getirilmesi hatalı olmuştur. Zira bu yorum, gider avansının delil ikame avansını da kapsayacak şekilde tahsiline sebebiyet vermektedir.

Delil ikame avansı, gider avansı içinde yer almaz. Dava şartı olan gider avansının, delillerin ikamesi dışındaki yargılama giderlerine hasredilmesi gerektiğinden, HMK m.120'de düzenlenen gider avansının dava şartı olmasına karşılık, HMK m.324'te düzenlenen delil ikame avansı dava şartı değildir. Dava şartı olarak öngörülen gider avansının noksan olması davanın reddine yol açtığından, gider avansı ile delil ikame avansı birbirinden ayrılır. Gider avansının dava şartı olmasına yönelik Kanun hükmünü (HMK m.114, 1/g), delil ikame avansına teşmil etmeye imkân yoktur. Bu sebeple, delil ikamesi için alınacak avans ile dava şartı olan gider avansının birbirinden ayrılması, dava şartı olan gider avansının delillerin ikamesi dışındaki yargılama giderleri için uygulanması gerekir²².

Yargıtay da isabetli şekilde HMK m.120 ile 324'ü birlikte değerlendirerek dava şartı olan gider avansı ile dava şartı olmayan delil ikame avansını birbirinden ayırmakta ve gider avansının, delillerin ikamesi dışındaki yargılama giderlerini kapsadığını kabul etmektedir. Bu hususta Yargıtay haklı olarak, gider avansı ile delil avansı kalemlerine ilişkin masraf miktarlarının mahkemece verilecek ara kararında ayrı ayrı belirlenmesi ve delillerin ikamesi için alınacak avansın gider avansı içinde yer almaması gerektiğine içtihat etmiştir²³.

Delil avansı dava şartı olmadığından, delil avansının davanın başında alınması kanunen zorunlu değildir. Delil avansının yatırılmaması veya noksan yatırılması, davanın dava şartı yokluğu nedeniyle reddine yol açmaz, sadece delil avansını yatırmayan taraf, o delile dayanmaktan vazgeçmiş sayılır.

Delil ikame avansının hangi deliller için, ne miktarda alınması ve hangi tarafa yükletilmesi gerektiği, en erken dilekçelerin karşılıklı verilmesi ve çoğunlukla ön inceleme aşamasında, hattâ bazen tahkikata geçildikten sonra belirleneceğinden, delil ikame avansının yatırılması da bu

²² Özbek-Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı s. 474-475; Özbek-Gider Avansı s. 106.

²³ 6. HD 29.01.2013, 17960/1162 (KBİBB); 6. HD 14.02.2013, 19022/2475 (KBİBB); 6. HD 14.05.2012, 3222/7175 (KBİBB).

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

aşamalardan önce zorunlu tutulmamalıdır. Örneğin tahkikat sırasında delilin sonradan ileri sürülmesine izin verildiği hâllerde (HMK m.145), ilgili delilin ikamesi için delil avansı ödenmesine karar verilmelidir. Nitekim HMKY m.45, 5 hükmü bunu emretmektedir. Aksine bir uygulama, hak aramayı güçleştirecektir. Doktrinde de belirtildiği gibi ön inceleme aşamasının amaçlarından biri de, taraflar arasındaki uyumsuzluk noktalarının tam olarak tespiti, yargılamanın yol haritasının çizilmesi ve ön inceleme turanağında tespit edilen uyumsuzluk noktalarının, tahkikatın konusunu teşkil etmesidir. Tahkikatın konusu olacak ve ispatı için delil incelenecek çekişmeli vakıalar henüz belirlenmeden ve tarafların karşılıklı beyanlarına göre davanın açıldığı zamana nazaran çekişmesiz hâle gelen vakıalar olup olmadığı anlaşılmeden, sırf davacının dilekçesinde bir delile dayanmış olması sebebiyle delil ikame avansı alınması, yargılamanın bütünlüğüne, canlılığına ve çelişmeli yargılamanın gereklerine uygun düşmemektedir²⁴.

Doktrinde haklı olarak işaret edildiği gibi delil ikame avansı dava açılırken alınır, belki de ön inceleme aşamasında taraflar arasında uyumsuzluk konusu oluşturmayan, çekişmeli bulunmayan hususlarda lüzumsuz yere delil ikame avansı tahsil edilmiş olacaktır. Ön inceleme aşamasının amaçlarından biri de, dava şartları ve ilk itirazların incelenmesiyle, gerektiğinde davanın bu aşamada, esasa girilmeden usûlden reddedilmesidir. Böylece bir yandan ön incelemede usûli şartlar öncelikle incelenirken, diğer yandan henüz davanın esasına girilip girilmeyeceğinin belirli olmadığı bu aşamada, dava dilekçesinde davacının davanın esasının incelenmesi için gösterdiği tanık, keşif ve bilirkişi gibi deliller hakkında dava açılırken avans talep edilmesi çelişki teşkil etmektedir.

Davacı, somutlaştırma yükü gereğince, dava dilekçesinde iddia ettiği her bir vakıayı hangi delillerle ispat edeceğini bildirirken (HMK m.119, 1/f; 194), davalının hangi vakıalara ve taleplere itiraz edeceği belli değildir. Davanın başında, sırf dava dilekçesinde gösterildiği için davacıdan tahsil edilen delil ikame avansı, bu delile başvurulmaması veya ispat yükünün davalıya ait olması durumunda, lüzumsuz yere davacıdan alınmış olacak ve bu delil ikame avansının iadesi için davacının hükmün verilmesini ve kesinleşmesini beklemesi gerekecektir (HMK m.333).

Bunun gibi derdest davanın, dava şartı eksikliği veya ilk itirazın haklılığı dolayısıyla usûlden reddi kararı üzerine, karar aleyhine kanun yoluna başvurulduğunda, keşif, bilirkişi ve tanık delilleri için alınmış avans davacıya iade edilemeyecek, gereksiz yere davanın başında alınmış bu avans

²⁴ Kılıçoğlu s. 66.

kullanılmadan ve nemalandırılmadan devlet uhdesinde bekletilecektir. Yargılamaya ilk derece mahkemesinde devam edilecek olursa, duruma göre bir sonraki yılın Tarifesine göre ek avans ödenmesi dahi gerekebilecektir. Tüm bu ihtimaller, dava açılmasında tanık, bilirkişi ve keşif delilleri için avans alınmasının ölçüsüz olduğunu açıkça göstermektedir²⁵.

Davacının dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorunda olduğu gider avansını, her türlü tebligat ve posta ücretlerine ilaveten keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi delil ikame giderlerini de kapsayacak şekilde düzenleyen HMKY m.45, 1 hükmü; delil avansının ödenmesine, hâkim tarafından dilekçelerin verilmesi, ön inceleme aşaması veya tahkikatın başında karar verileceğini belirten HMKY m.45, 5 hükmü ile çelişmektedir. HMKY m.45, 5 hükmü isabetli şekilde delil ikame avansının dava açılırken değil, daha sonraki aşamalarda, dilekçelerin verilmesi, ön inceleme aşaması veya tahkikatın başında ödeneceğini hükme bağlamıştır.

Davanın başında davacıdan, delil ikame avansını kapsayacak bir gider avansının tahsil edilmesinin doğuracağı sakıncaya, doktrinde anayasal ilkeler ve ispat hakkıyla ilişkilendirilerek şu şekilde dikkat çekilmiştir:

“Ayrıca davacıdan dava dilekçesinde dayandığı deliller için henüz dava açılırken avans alınması, ona dilekçesinde belirli delillere dayanıp dayanmamak konusunda ölçüsüz bir tereddüde sevk edebilmektedir. Delillerin kural olarak dava dilekçesinde basını kabul ettiği anlaşılan HMK sisteminde, davacının dava dilekçesinde o delile dayanıp dayanmaması daha da büyük önem taşımaktadır. Bu yönüyle deliller için davanın açılmasında öngörülen avans yükümlülüğü, davacının hak arama özgürlüğüne dahil olan ispat hakkını da (HMK m.189) ihlal etmektedir. Zira ispat hakkının ‘kanunda belirtilen’ süre ve usule uygun olarak kullanılması öngörülmüştür. Bu bağlamda HMK m.324 de Kanunda ispat hakkının kullanılması için öngörülmüş bir süre ve şekil hükmidir. Maddede, deliller için avansın derdest davada bakimin vereceği süre içinde ödemesi öngörülmüştür. Buna aykırı olarak dava açarken delillerin ikamesi için avans alınmasına ilişkin Tarife ve Yönetmelik hükümleri, HMK m.189 ve m.324’e açıkça aykırıdır. Bu yolu gerekli yasal çerçeveyi çizmemek suretiyle İdareye açık bırakan HMK m.120 f. 1 hükmü de anayasaya aykırıdır”²⁶.

²⁵ Kılıçoğlu s. 67; Özbek-Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı s. 479; Özbek-Gider Avansı s. 143-144; Pekcanitez/Atalay/Özekes s. 354-355, 850-851; Tanrıver, Süha: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Revizyonu Üzerine Bazı Düşünceler (TBBD 2012/99, s. 15-34), s. 25; Tutumlu, Mehmet Akif: Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Yeni ve Değişik Hükümlerinin Yorumu, Ankara 2012, s. 101.

²⁶ Kılıçoğlu s. 67.

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

Yargıtay da aşağıdaki kararında, haklı olarak delil ikamesi avansının ispat yüküne göre taraflara yükletilmesi gerektiğine içtihat etmiştir:

“Dava, rücuun tazminat istemine ilişkin olup, Mahkemece yapılan yargılama neticesinde, HMK'nın 114/g ve 115/2 maddeleri gereğince davacıya verilen **kesin süre içerisinde gider avansının yatırılmadığı gerekçesi** ile davanın usulden reddine karar verilmiştir. -Dava 21.12.2011 tarihinde açılmıştır. Davanın açıldığı tarih itibariyle yürürlükte olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda gider avansı alınmasına yönelik bir düzenleme mevcut değildir. -01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı HMK'nın 114/g maddesinde ise, gider avansı dava şartı olarak düzenlenmiştir. -HMK'nın harç ve avans ödenmesi başlıklı 120. maddesinde; '(1) Davacı, yargılama harçları ile her yıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gideravansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı, dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır. (2) Avansın yeterli olmadığının dava sırasında anlaşılması hâlinde, mahkemece, bu eksikliğin tamamlanması için davacıya iki haftalık kesin süre verilir.' hükmü getirilmiştir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 'delil ikamesi için avans' başlıklı 324 maddesinde ise '(1) Taraflardan her biri ikamesini talep ettiği delil için mahkemece belirlenen avansı, verilen kesin süre içinde yatırmak zorundadır. Taraflar birlikte aynı delilin ikamesini talep etmişlerse, gereken gideri yarı yarıya avans olarak öderler. (2) Taraflardan birisi avans yükümlülüğünü yerine getirmezse, diğer taraf bu avansı yatırabilir. Aksi hâlde talep olunan delilin ikamesinden vazgeçilmiş sayılır. (3) Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işler hakkındaki hükümler saklıdır.' hükmü getirilmiştir. Anılan Kanun'un 325. maddesinde ise; 'Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işlerde, hâkim tarafından resen başvuru deliller için gereken giderlerin, bir haftalık süre içinde taraflardan birisi veya belirtilecek oranda her ikisi tarafından ödenmesine karar verilir. Belirlenen süre içinde bu işlemlere ait giderleri karşılayacak miktarda avans yatırılmazsa, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazine'den ödenmesine hükmedilir.' hükmü yer almaktadır. -HMK'nın 120. maddesindeki gider avansı ile ilgili düzenlemenin 324. maddedeki delil ikamesi için avans kuralı ile birlikte değerlendirilmesi ve **dava şartı olan gider avansının delillerin ikamesi dışındaki yargılama giderleri için dikkate alınması gerekir.** Dolayısı ile **delil ikamesi için alınacak avans ile dava şartı olan gider avansının birbirinde ayrılması, delillerin ikamesi için alınacak avansın gider avansı içinde yer almaması zorunludur.** Ta-

nık dinlenmesi, bilirkişi raporu alınması ve keşif gideri gibi delil ikamesine yönelik giderlerin **gider avansı içinde değerlendirilmesi olanağı HMK'nın 324. maddesi düzenlemesi karşısında yoktur.** Ayrıca, **delil ikamesi avansının da ispat külfetine göre taraflara yükletilmesi gerekir.** Diğer yandan örneğin resen hesap raporu alınacaksa giderin 325. maddesi kapsamında değerlendirilmesi isabetli olacaktır. -Tüm bu açıklamaların ışığında somut olaya gelince; 09.04.2012 tarihinde dosya üzerinde yapılan inceleme neticesinde, davacı vekiline, gider avansı ile ilgili olarak, gider avansının iki hafta içinde ikmal edilmesi için kesin süre verilmesine karar verilmiş, **muhtıra tebliğ edilmiştir.** Dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde ise, gider avansının **verilen kesin süreden sonra yatırılması nedeniyle,** gider avansının yatırılmasının 6100 sayılı HMK'ya göre, dava şartı olduğundan açılan davanın reddine karar verilmiştir. -Hukuk Genel Kurulu'nun 12.12.2012 tarih ve 2012/9-1202 Esas, 2012/1218 Karar sayılı ilamında da belirtildiği üzere; uyuşmazlığa konu davanın 1086 sayılı HUMK zamanında açılmış bulunması, dilekçelerin teati aşamasının geçip, tahkikat aşamasına geçilmiş bulunduğu gözetilerek, bu aşamada, sadece HMK'nın 324 ve 325. maddeleri uyarınca delil avansı istenebileceği gözden kaçırılarak, kapsamı da belirtilmeden yazılı şekilde gider avansı istenmesi yerinde olmadığı gibi; mahkemenin davanın reddine dayanak aldığı, **davacı vekiline verilen kesin süreye ilişkin ara kararında 'alınması gereken avansın ne miktarda ve hangi işlere ilişkin olduğu, hangi iş için ne miktar avans yatırılacağı'nın' açıkça belirtilmemesi de isabetsizdir. Kesin sürenin sonuç doğurabilmesi için usulünce ve eksiksiz olması gerekir.** -O halde, davacı vekilinin bu yönleri amaçlayan itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır"²⁷.

Yargıtay başka bir kararında, mirasçılık belgesi verilmesi istemine ilişkin bir çekişmesiz yargı işinde, gider avansı tarifesinde yer alan miktarın ödenmesinin davacıdan istenmesinin isabetsiz olduğunu belirterek, keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasının, mirasçılık belgesi verilmesi istemini içeren bir çekişmesiz yargı işinde dosya kapsamıyla bağdaştırmayacağını vurgulamış ve keşif gideri ile bilirkişi ücreti takdir edilmesinin hatalı olduğuna karar vermiştir²⁸. Yargıtayın kararı isabetlidir. Zira gerekli delillerin dava dosyasında mevcut olduğu, keşif yapılmasını gerektiren

²⁷ 10. HD 17.12.2012, 21362/25956 (KBİBB). Aynı yönde 19. HD 28.11.2011, 1459/3539 (Karşı-Kanun s. 172).

²⁸ 7. HD 30.01.2013, 7734/620 (Gençan s. 596).

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

bir durumun olmadığı, dosya kapsamına göre bilirkişi incelemesi yapılmasına lüzum olmadan hâkimin kendi bilgi ve tecrübesi ile karar verebileceği çekişmesiz yargı işlerinde (HMK m.382-388), gider avansı kapsamında delil ikame avansı alınması yanlış bir uygulamadır²⁹. Doktrinde bu hususa şu ilave gerekçeler eklenmiştir:

“Çekişmesiz yargı işlerinde, niteliğine uygun düşüğü ölçüde, basit yargılama usulünün uygulanacağı kabul edilmiştir (HMK m.385 f. 1). Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, çekişmesiz yargı işlerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça re’sen araştırma ilkesi geçerlidir. Re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı uyuşmazlıklar bakımından, deliller için avans ödenmesinde de farklı bazı düzenlemeler öngörülmüştür. ‘Resen yapılması gereken işlemlere ilişkin giderler’ başlıklı HMK m.325’e göre, hakim tarafından resen başvuru deliller için gereken gider belirlenen süre içinde ödenmezse, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazineye ödenmesine hükmedilir. Örneğin HMK m.382 f. 2 b 17’de çekişmesiz yargı işlerinden olarak sayılmış 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a göre verilecek tedbir kararları için delil ikamesi gerektiğinde bu madde uygulama alanı bulacaktır. Ancak HMK m.120 f. 1 ve Gider Avansı Tarifesinin çekişmesiz yargı işlerinde de uygulanması kabul edilecek olursa, talepte bulunandan dilekçesinde belirttiği deliller için gider avansı alınması yoluna gidilecektir. Bu durum ise re’sen araştırma ilkesine ve bu bağlamda HMK m.325’in yargılama masrafları için avansın ödenmesine ilişkin kabul ettiği kuralın temelinde yatan düşünceye aykırı düşecektir. Yani bu durumlarda HMK m.120 f. 1 ile HMK m.325 çatışma halinde olacaktır. Bu örnek, HMK m.120 f. 1’in ve Tarifesinin uygulama alanı kapsamında çekişmesiz yargı işlerinin yer almaması gerektiğini, uygulanmasının çekişmesiz yargı işlerinin niteliğine aykırı düşebileceğini göstermektedir”^{29,30}.

§ 4. GİDER AVANSININ DAVA ŞARTI OLMASI

HMK m.114, 1/g uyarınca, “davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması” dava şartıdır. Kanunda davacının dava açarken (yargılama harçlarına ilaveten) yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması, davanın esası hakkında inceleme yapılabilmesi için varlığı gereken, taraflara ilişkin müspet (olumlu) dava şartı hâline getirilmiştir.

Bu düzenleme sebebiyle mahkeme, gider avansı yatırma zorunluluğuna uyulmuş olduğunu davanın her aşamasında re’sen araştırır. Dava şartı noksanlığı olarak gider avansının yatırılmadığını veya tamamlanma-

²⁹ Özbek-Gider Avansı s. 149.

³⁰ Kılıçoğlu s. 98.

diğini (gider ve tamamlama avansının yatırılmadığını) tespit ederse, “*dava şartı yokluğundan davanın (usûlden) reddine*” karar verir.

Mahkeme, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise, bunun tamamlanması için ilgili tarafa kesin süre verir (HMK m.115, 2). Buna göre, dava şartları arasında yer alan gider avansının davanın açılması (dava dilekçesinin tevzi bürosuna kaydı) sırasında alınması şart değildir. Mahkeme, gider avansının davanın açılması sırasında hiç yatırılmadığını veya noksan yatırıldığını tespit ederse, daha sonra hüküm verilmeye kadar (örneğin ön inceleme veya tahkikat sırasında), bu eksikliğin tamamlanması için ara kararıyla davacıya kesin süre vererek, gider avansı eksikliğini ikmal ettirebilir.

Kanunda, dava şartı noksanlığının tamamlanması için mahkemeye verilecek kesin sürenin ne kadar olduğu özel olarak belirtilmemiştir (HMK m.115, 2). Zira her dava şartı noksanlığının giderilmesi farklı bir süreyi gerektirebilir ve kanun koyucu bu durumlarda hâkime, somut olayın mahiyetine göre kesin süre vermesi için takdir yetkisi vermiştir. Gider avansı eksikliğinin tamamlanması için mahkemenin vereceği kesin süre Kanunda özel olarak gösterilerek “iki hafta” şeklinde belirlenmiştir (HMK m.120, 2).

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, hukukî dinlenme hakkını (HMK m.27) esas alarak, hâkimin davanın reddine karar vermeden önce, eksikliğin tamamlanması için usûlüne uygun şekilde ilgili tarafa iki haftalık kesin süre vermesi gerektiğini içtihat etmiştir³¹. Gider avansına ilişkin dava şartı noksanlığı tamamlanabilecek mahiyette olduğundan ve usûl ekonomisi ilkesi (HMK m.30) gereğince³² Yargıtayın kararı isabetlidir.

Yargıtaya göre, davacıya kesin süre verilmesine ilişkin ara kararında daha önce yatırılan avansın yeterli olmadığı veya hangi miktarda ilave gider avansı yatırılması gerektiği davacı vekiline çıkartılan tebligatta kalemler halinde açıkça belirtilmelidir³³.

Yargıtay, gider avansının yatırılması için verilen kesin sürenin amacının *yargılamayı hızlandırmak* olduğundan hareket etmekte ve kesin süre aşılmış dahi olsa, duruşmadan önce (celse talikine sebep olmadan) gider avansının yatırılmış olmasını yeterli görerek, davanın dava şartı yoklu-

³¹ 8. HD 18.03.2013, 7554/3739 (KBİBB); 12. HD 26.06.2012, 1772/22488 (KBİBB).

³² Yılmaz, Ejder: Usul Ekonomisi (AÜHFD 2008/1, s. 243-274), s. 244 vd.

³³ 14. HD 12.06.2012, 6934/8307 (Karşılı-Kanun s. 171).

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

ğundan (usûlden) reddine izin vermemektedir³⁴. Mahkemece gider avansının yatırılması için verilen kesin süre içerisinde davacının mahkeme veznesine gider avansı yatırmamakla birlikte, duruşmadan evvel gider avansını yatırması ve hattâ PTT aracılığı ile yatırılan avansın mahkemeye ulaşması yeterlidir. Bu durumda gider avansının süresinde yatırılmadığı kabul edilemez. Davacı, üzerine düşen “*gider avansı yatırma yükümlülüğünü yerine getirdiğinden*”, dava usûlden reddedilemez; davanın esasına girilmesi gerekir.

Yargıtay, gider avansının kesin sürede mahkeme veznesine yatırılmaması nedeniyle celse kaybı olmamışsa, davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usûlden reddine karar verilemeyeceğini içtihat etmiştir. Yargıtayın bu kararına göre, “*Yasa koyucunun temel amacı, eksik kalan giderin yatırılmasını ve davaların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/3. maddesi hükmüne göre makul sürede sonuçlandırılmasını sağlamaktır. –Somut olayda, celse talikine uğramadan harç yatırılmıştır. Davanın uzamasının engellenmesi ile dava davaların ucuz, basit ve çabuk sonuçlandırılması prensibi de kabul edilerek yatırılan avansa göre, kesin sürenin amacına da ulaştığı belirlendiğinden, toplanacak delillere göre davanın sonuçlandırılması gerekirken, yanlıgılı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir*”³⁵.

Yargıtay yukarıdaki kararında haklı olarak, davacının gider avansını, mahkemece verilen iki haftalık kesin süreden sonra yatırmış olmasının tek başına, davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usûlden reddine yol açmayacağı sonucuna varmıştır. Doktrindeki aksi kanaate rağmen³⁶, gider avansının duruşma ertelenmesine sebep olmadan yatırılması hâlinde davanın reddine engel olan bu yorum, adil yargılanma hakkı (AY m.36) ve usûl ekonomisi (HMK m.30) ilkelerine de uygundur. Yargıtay, kararında, gider avansının HMK’da kabul edilme sebebini *davanın kötü niyetle uzatılmasına engel olmak* şeklinde isabetli olarak tespit etmiş ve bu amaçtan yola çıkarak, kesin süre müessesesinin, tarafın gider avansını yatırması için *taraf üzerinde tazyik yapma* şeklindeki amacının tahakkuk ettiğine işaret etmiştir. Bu durumda davanın esasına girilmesi gerekirken usûlden

³⁴ 14. HD 18.06.2012, 7937/8617 (Karşılı-Kanun s. 171).

³⁵ 3. HD 02.11.2012, 15490/22538 (Özbek-Gider Avansı s. 117-118). Aynı yönde 3. HD 20.9.2012, 14257/19405 (Ateş, Mustafa: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları, C. 1, 2, Ankara 2013, s. 645); 3. HD 28.6.2012, 11825/16385 (KBİBB); 3. HD 3.4.2012, 4796/8940 (KBİBB).

³⁶ Pekcanitez/Atalay/Özekes s. 353, dn. 8. Farklı bir değerlendirme için bkz. Kılıçoğlu s. 85-91.

reddi hiç kuşkusuz doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Kanımca, gider ve tamamlama avansı mahkemece verilen iki haftalık kesin süreden sonra yatırılmış da olsa, bu durum davanın dava şartı yokluğundan (usûlden) reddine sebep olmamalı, celse ertelenmesine yol açmadan gider avansı yatırılmış veya ikmal edilmişse dava esastan görülmelidir³⁷.

§ 5. MAHKEMENİN GIDER AVANSINA YÖNELİK ARA KARARI

Yargıtaya göre, dava açılırken alınması gereken gider avansının eksik alındığı mahkemece saptanırsa, dava şartı eksikliğinin giderilmesine karar verilmeli, dava şartı noksanlığının ikmali için ilgili tarafa kesin süre verilmeli ve noksan gider avansının kimin tarafından ikmal edileceğine ilişkin ara kararında ihtarda bulunulmalıdır³⁸.

Delil avansına ilişkin ara kararında, avansın ikmali için verilen süreye uyulmadığı takdirde bu delile dayanmaktan vazgeçmiş sayılacağına ihtar edilmesiyle yetinilmemeli; ayrıca, dosyada bulunan mevcut delil durumuna göre karar verileceğine dair ihtar da yapılmalıdır. Aksi hâlde Yargıtay, verilen kesin süreye uyulmamasının sonuçlarının açıkça belirtilmemesi nedeniyle, davacı tarafa yapılan ihtarın usûlsüz olduğunu belirtmektedir³⁹.

Yargıtayın bu kararları isabetlidir. Mahkemenin gider avansının yatırılması veya ikmaline ilişkin ara kararında, hükmün muhtevasını belirleyen HMK m.297 mahiyetine uygun düştüğü ölçüde uygulanmalı, ara kararları da hükümler gibi anlaşılacak biçimde yazılmalı ve ara kararında bulunması gereken genel unsurlara yer verilmelidir. Mahkemenin, gider avansının yatırılması veya ikmaline ilişkin ara kararı, tereddüde mahal vermeyecek şekilde anlaşılır olmalı, taraflara yüklenen yükümlülükleri açıkça göstermelidir⁴⁰.

Yargıtay'ın isabetli şekilde belirttiği üzere ara kararında, sürenin kesin olduğu, avansın hangi kalemlerden ibaret olduğu, hesap edilen miktarı belirtilmeli ve avansın yatırılmamasının hukuki sonuçları da hatırlatılarak tamamlanması için kesin süre verilmelidir⁴¹.

³⁷ Özbek-Gider Avansı s. 118.

³⁸ 1. HD 27.6.2012, 5298/8074 (KBİBB).

³⁹ 19. HD 4.12.2012, 12478/18366 (Ateş s. 657, 659); 16. HD 09.04.2013, 2051/3388 (KBİBB).

⁴⁰ Özbek-Gider Avansı s. 123.

⁴¹ 12. HD 04.06.2012, 3865/18998 (KBİBB). Aynı yönde 19. HD 21.11.2011, 3255/5572 (Karslı-Kanun s. 171).

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

Gider avansının yatırılması veya tamamlanmasına ilişkin ara kararının gereğinin yerine getirilmesi için verilecek süre kesin olduğundan (HMK m.120, 2), ara kararının gereğinin süresi içinde yerine getirilmemesinin ne gibi hukukî sonuçlar doğuracağı kararda belirtilerek, ilgili taraf veya taraflar bu hususta aydınlatılmalı ve uyarılmalıdır⁴². Bu bağlamda mahkemenin, gider avansının yatırılmasına ilişkin ara kararında, delil ikamesi avansı ve tebligat gideri avansını ayrı kalemler hâlinde belirtmesi ve bunların yatırılmamasının hukukî sonuçları konusunda taraflara uyarı yapması gerekir.

Yargıtaya göre, "*gider avansı dava şartı iken, delil ikamesi avansı dava şartı olarak nitelendirilemeyecektir. Delil ikamesi avansının verilen kesin süre içinde yatırılmaması davanın dava şartı yokluğu ile reddine neden teşkil etmez. Taraf belirtilen süre de delil avansını giderini yatırmazsa dayandığı o delilden vazgeçmiş sayılır. Mahkeme dava şartı olarak belirlediği gider avansına yönelik ara kararında gider avansını oluşturan harç, tebligat gibi gider gerektiren işlemleri kalem kalem açıklamalı, her kalemin miktarını ayrı ayrı göstermeli, dava şartına yönelik gider avansı ile ilgili olarak verilen kesin sürede yatırılmamasının sonuçlarını da duruşma zaptına açıkça yazmalıdır. Ayrıca bu avans dışında delil ikamesine yönelik avans isteniyor ise HMK'nın 115, maddesine göre değil, 324. maddesine göre işlem yapılmalıdır. -Yazılı şekilde uygulama yapılmadan soyut kesin süre verilerek dava şartı noksanlığından davanın reddine karar verilmesi hatalı olup*"⁴³ kararın bozulmasını gerektirir.

§ 6. ADLİ YARDIM TALEPLİ DAVALARDA GİDER AVANSI ALINMAMASI

Adli yardım, yoksulların ve daha genel olarak ekonomik yönden elverişsiz olanların (dar gelirlilerin) adalete erişim hakkını etkin şekilde kullanabilmeleri bakımından kanunda düzenlenmiş bir imkân olup, adli yardım kapsamında bu kişilere, yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet tanınmaktadır (HMK m.335, 1/a).

⁴² Alangoya, Yavuz/Yıldırım, M. Kâmil/Deren-Yıldırım, Nevhis: Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2009, s. 418; Bilge, Necip/Önen, Ergun: Medenî Yargılama Hukuku, Ankara 1978, s. 282, dn. 12; Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. 3, İstanbul 2001, s. 2999; Muşul, Timuçin: Medenî Usul Hukukunda Ara Kararları (İcra ve İflâs Hukuku ile İlgili Makaleler-Hukukî Mütalâalar ve Bilirkişi Raporları, Ankara 2010, s. 63-91) s. 74; Üstündağ, Saim: Medenî Yargılama Hukuku, C. 1-2, İstanbul 2000, s. 790.

⁴³ 9. HD 11.9.2012, 21145/28319 (Ateş s. 651); 9. HD 27.03.2012, 1764/10059 (KBİBB). Aynı yönde 9. HD 03.04.2012, 11765/11159 (KBİBB); 9. HD 20.03.2012, 10115/9215 (KBİBB); 9. HD 20.03.2012, 53487/7270 (Budak/Özers. 176-186); 14. HD 29.12.2011, 7041/8049 (Karşlı-Kanun s. 172); 8. HD 22.01.2013, 302/610 (KBİBB).

Dar gelirli adli yardımdan yararlanmak istedikleri için, yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muaf tutulmakta ve adli yardım talebiyle açılan dava ve işlerde adli yardım konusunda bir karar verilinceye kadar, adli yardımdan yararlanmak isteyen davacıdan veya talep sahibinden harç, gider ve delil avansı alınmamaktadır (HMKY m.45, 2). Doktrinde de bu uygulama şu şekilde desteklenmektedir:

“Adli yardım kararı davadan önce alınmayıp, adli yardım talebi ile davanın açılması aynı anda gerçekleştirildiğinde, yani dava adli yardım talepli olarak açılmak istendiğinde, davanın açılması anında henüz mahkemenin bir adli yardım kararı mevcut olmadığından, dava açılırken gider avansı yatırılması yükümlülüğünün bu durumda da devam ettiği düşünülebilir. Ancak bu düşünce, adli yardım talebinin ve kurumunun niteliği ile amacına aykırıdır. Zira dava açarken aynı zamanda adli yardım talebinde bulunan kişi, o davadaki –gider avansının da konusu olan- yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını bildirmekte ve buna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmaktadır (HMK m.336 f. 2). Kurumun amacı yanında bu hüküm de adli yardım talepli açılan bir davada HMK m.120 f. 1’deki gider avansı ödeme yükümlülüğünün uygulanmaması gerektiğinin kabulü için bir dayanak teşkil edebilir. Dolayısıyla adli yardım talepli dava açan davacıdan, dava açarken Tarifede öngörülen yargılama giderleri için gider avansı ödemesi beklenmemelidir. Adli yardım talepli olarak açılan davada adli yardım talebinin reddi halinde, 120. maddenin ikinci fıkrası ve m.324 uyarınca işlem yapılması mümkün ve gerekli hale gelecektir”⁴⁴.

Kanunun aradığı koşullar varsa, adli yardım talep eden kişinin adli yardımdan yararlanmasına karar verilmekte ve kanunda öngörülen yargılama giderleri ile avanslar Devletçe karşılanmaktadır. Böylece yargılama giderleri ile Devletçe ödenen avansların tahsili ertelenmektedir⁴⁵.

Yargıtaya göre, adli yardımdan yararlanmak isteyen kişinin adli yardım talebi konusunda bir karar verilinceye kadar masrafların suçüstü ödeneğinden karşılanmasına karar verildiği hâlde, adli yardım talebi hakkında bir karar verilmeksizin, eksik gider avansının tamamlanması için adli yardım talep eden davacıya iki haftalık kesin süre verilmesi ve bu süre içinde eksik avans yatırılmadığı takdirde davanın dava şartları oluşmadığından reddine karar verilmesi doğru olmayıp bozma sebebidir⁴⁶. Yargıtay haklı olarak, adli yardım talebinin kabulü hâlinde, mahkemece gider avansı ödenmesine yönelik yapılan ihtarın hükümsüz kalacağından

⁴⁴ Kılıçoğlu s. 102.

⁴⁵ Kılıçoğlu s. 101-102; Özbek-Gider Avansı s. 132-133.

⁴⁶ 3. HD 21.5.2012, 8680/12765 (KBİBB).

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

hareketle, mahkemenin adli yardım talebi konusundaki ara kararının, gider avansının ödenmesi için kesin süre ihtiva eden ara kararını zımni olarak kaldıracağına içtihat etmiştir⁴⁷.

§ 7. OLMASI GEREKEN HUKUK BAKIMINDAN GİDER AVANSINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

HMK m.120'de, davanın türü, tarafların ve dava konusunun özellikleri ve davada uygulanacak yargılama usulüne göre bir ayırım yapılmayarak, genel olarak bütün davalarda davacı için gider avansı yatırma zorunluluğunun getirilmesi suretiyle, işçiler ve tüketiciler gibi zayıf kitelerin hak arama hürriyeti ve adalete erişim hakkının kısıtlanmasına yol açılmaması için değişiklik yapılması ihtiyacı göze çarpmaktadır.

Sosyal devletin gereği olarak *berkes için daha kolay erişilebilir bir adaletin tesisi* ve ekonomik bakımdan zayıf durumda bulunanların adalete erişim hakkının kullanılmasının önündeki malî engellerin kaldırılması için, bilhassa iş ve tüketici davalarında yargılama harç ve giderleri yönünden "sıfır tarife" esası uygulanmalı ve bu kapsamda dava açarken gider avansı yatırma zorunluluğu olmamalıdır.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda tüketiciler, tüketici örgütleri ve Bakanlıkça açılacak davaların her türlü resim ve harçtan muaf tutulmasına karşılık, HMK m.120'de bu davacıların dava açarken gider ve delil ikame avansı yatırmaları bakımından bir istisnaya yer verilmemiştir. Gerek bireysel olarak tüketicilerin açtıkları davalar gerek topluluk davası olarak tüketici örgütlerinin, statüleri çerçevesinde, temsil ettikleri tüketici kesiminin menfaatlerini korumak için, kendi adlarına, tüketicilerin haklarının tespiti veya hukuka aykırı durumun giderilmesi yahut gelecekteki haklarının ihlâl edilmesinin önüne geçilmesi için açtıkları davalarda (HMK m.113) gider avansı yatırmaları zorunludur⁴⁸. Adalete erişim hakkının kolaylaştırılması bakımından bu husus hiç kuşkusuz bir eleştiri sebebidir.

Delil ikame avansı konusunda Kanunda tüketici örgütlerine bir istisna tanınmıştır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 23. maddesinin ikinci fıkrasına göre tüketici örgütlerince açılacak davalarda birlikli ücretleri, bütçede öngörülen ödenekten Sanayi ve Ticaret Bakan-

⁴⁷ 4. HD 03.07.2012, 7115/11532 (Yılmaz-Şerh s. 1471).

⁴⁸ Pekcanitez, Hakan: Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tüketici Mahkemelerindeki Yargılama Usulüne Getirdiği Yenilikler (Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu, 24-25 Kasım 2011, Metinler Kitabı, İstanbul Kültür Üniversitesi 2013, Yayın No: 189, s. 64-69), s. 66-67.

liğinca karşılanır. Bu amir hüküm uyarınca tüketici örgütlerince açılacak davalarda delil ikame avansı alınmaması gerekir. Davanın, davalı aleyhine sonuçlanması durumunda, Bakanlıkça karşılanan bilirkişi ücreti, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir (TKHK m.23, 2). Tüketicinin korunması amacına yönelik masraflar ve sair harcamaların karşılanması amacıyla, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesine ödenek konulmuştur (TKHK m.29).

Kanunda tüketici örgütlerine delil ikame avansı bakımından tanıyan bu istisnaya, gerçek veya tüzel kişi tüketicilerin ferdi olarak açtıkları davalarda yer verilmemiştir⁴⁹. Bu sebeple tüketiciler, ferdi olarak tüketici mahkemesinde açtıkları davalarda, her türlü tebligat ve posta ücretlerinden oluşan gider avansına ilave olarak, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderlerin yer aldığı delil ikame avansını da ödemek zorunda kalmaktadırlar.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda tüketicilerin adalete erişimini kolaylaştırmak amacıyla, tüketici mahkemelerinde açacakları davalarda resim ve harçtan muafiyet içeren bu hükümler karşısında, delil ikame avansı bakımından da tüketiciler için bir istisnaya yer verilmesi uygun olur⁵⁰.

HMK'nın 120. maddesinde lafzî olarak davacı tarafa, dava açarken her türlü tebligat ve posta ücretlerine ilaveten, delil ikame masrafları kapsamında olan keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderleri karşılayacak tutarda bir gider avansı yatırma zorunluluğu getirilmemiştir ve böyle bir zorunluluk getirilmesi de kanuna aykırıdır. Esasında HMK m.120, 1'de, gider avansını oluşturan masraf kalemlerinin açıkça gösterilmeyerek, avans tutarının Adalet Bakanlığınca çıkarılacak tarifeye bırakılması, *isabetli bir formülasyon değildir*. Bunun yerine Kanunda, gider avansının, dava nedeniyle yapılacak her türlü tebligat ve posta giderlerinden oluştuğu açıkça belirtilerek, bu masraf kalemlerinin güncellenmesi bakımından, sadece miktarının Adalet Bakanlığınca her yıl çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirleneceği öngörülmelidir. Doktrinde de bu soruna dikkat çekilmiş ve şu haklı eleştirilerde bulunulmuştur:

“...HMK m.324 hükmünün varlığı, Kanun'un 120. maddesinin birinci fıkrasının anayasaya aykırılığını ve çerçevesi çizilmmeden İdareye yetki devri suretiyle ortaya çıkan Tarifelerin hukuka aykırılığını açıkça

⁴⁹ Pekcanitez-Yenilikler s. 67.

⁵⁰ Özbek-Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı s. 489; Özbek-Gider Avansı s. 171-173.

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

göstermektedir. Zira m.324 f. 1, bir davada deliller için alınacak avansın derdest davada 'mahkemece belirleneceği ve ödenmesi için kesin süre verileceği' hükmünü içermektedir. Durum böyleyken, HMK m.120 f. 1, davanın açılmasında, **bakim kararı olmaksızın ve ödeme süresi verilmeksizin deliller için avans ödenmesi bususunda çerçevesi belirsiz** (bu nedenle yargılama masrafları olan deliller için de avans alınmasını göze alır biçimde) **bir yetkiyi İdareye devretmiş, buna kapı aralamıştır.** İdare de HMK m.324'ün açık düzenlemesine rağmen, **bakim kararıyla belirlenerek süre verilmek suretiyle talep edilmesine imkan bulunmayan bir biçimde dava açarken delil için avans alınması şeklinde bir düzenleme getirmiştir.** Yine İdare tarafından çıkarılan HMK Yönetmeliği'nin 45. maddesinde bu hukuka aykırılık tekrarlanmıştır⁵¹.

Gider avansı, sadece delillerin ikamesi dışındaki yargılama giderleri olan, dava nedeniyle yapılan her türlü tebliğ ve posta giderlerini kapsadığından, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri delil ikamesine yönelik masraflar olup, dar anlamdaki gider avansına dâhil değildir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliğinin 45. maddesinin birinci fıkrasında, "Gider avansı, her türlü tebligat ve posta ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderler için davacıdan alınan meblağı ifade eder" denilerek, gider avansının içinde delil avansı için gerekli giderlerin de gösterilmiş olması, HMK m.324 hükmü karşısında isabetli olmamıştır.

Gider avansının davanın başında alınması zorunlu ise de, delil ikame avansının davanın başında alınmasında hiçbir zorunluluk bulunmamaktadır. Zira delil ikame avansının hangi deliller için ne kadar alınması gerektiği, en erken dilekçelerin verilmesi, ancak daha çok ön incelemede, bazen de tahkikatın başında belirlenecek ve bundan sonra tarafların delil ikame avansı yatırmaları istenecektir. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliğinin 45. maddesinin beşinci fıkrasında, "Delil avansının ödenmesine, hâkim tarafından dilekçelerin verilmesi, ön inceleme aşaması veya tahkikatın başında karar verilir" denilerek, doğru bir düzenleme yapılmıştır.

HMK'nın 114, 1/g maddesinde gider avansının dava şartı olarak kabul edildiği nazara alındığında, delil ikame avansını da bu kapsamda görmek isabetli olmayacaktır. Zira gider avansı, davacının dava nedeniyle yapacağı her türlü tebligat ve posta ücretlerinin karşılanması amacıyla kabul edilmişken, delil ikame avansı davacı ve davalının delillerinin toplanması amacıyla benimsenmiştir. Bu bağlamda dava şartı olmayan delil ikamesi avansının mahkemece verilen kesin süre içinde yatırılmaması, davanın "dava şartı yokluğu nedeniyle reddine" sebep olmaz. Gider

⁵¹ Kılıçoğlu s. 105.

avansının yatırılmaması hâlinde açılan dava, dava şartı yokluğundan reddedilirken (HMK m.115, 2; HMKY m.45, 3), taraf belirtilen sürede delil ikame avansını yatırmazsa, sadece dayandığı o delilden vazgeçmiş sayılır. Bu sebeple HMKY m.45'in 1. fıkrası ile 4 ve 5. fıkraları arasında çelişki vardır. HMK m.324 gözetilerek HMKY m.45, 4 ve 5'in öncelikle uygulanması gerekir. Yargıtayın bu yöndeki içtihatları isabetlidir ve HMK tatbikatını kanuna uygun bir çizgide sokmuştur. Kanunun amacına uygun olarak Yönetmelik ve Tarifenin değiştirilmesi isabetli olacaktır.

HMK'daki gider avansına ilişkin düzenlemenin amacının, yargılama giderlerinin noksan olmaması sebebiyle davanın sürüncemede kalmasını önlemek ve usûl ekonomisi ilkesine (AY m.141, 4; HMK m.30) uygun olarak makul sürede ve masrafla sonuçlandırılmasını sağlamak olduğu nazara alındığında, derdest davada gider avansının, mahkemece verilen kesin süreden sonra ve fakat celse talikine sebebiyet vermeden yatırılması veya ikmali durumunda, dava usûlden reddedilmemelidir. Zira bu hâlde davanın uzaması engellenmiş ve ucuz, basit, çabuk sonuçlandırılması ilkesine hizmet edilmiş olmaktadır. Böylece gider avansının yatırılması veya ikmali için mahkemece verilen kesin sürenin de amacına ulaştığı dikkate alındığında, davanın esasına girilmesi uygun olacaktır.

HMK'da yapılacak tadilatla, davacının dava açarken, her türlü tebligat ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderleri karşılayacak tahmini bir avans tutarının yatırılması şeklinde bir zorunluluğa yer verilmemelidir. Zira uygulamada, özellikle tebligat giderlerinin yatırılmaması hâlinde, tebligatta gecikmeler olabilmekte ve bu durum davaların uzamasına sebebiyet vermektedir. Bu sebeple, idarî yargılama usûlünde olduğu gibi, tüm yargılama giderleri yerine sadece, davacının dava nedeniyle yapacağı her türlü tebligat ve posta ücretleri için masraf avansı alınması yolu tercih edilmeli ve Kanunda, gider avansını oluşturan bu kalemler somutlaştırılarak, bunların belirlenmesi tarifeye bırakılmamalıdır. Nitekim 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun⁵² (İYUK) 60. maddesinde şu hükme yer verilmiştir:

“Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir”.

Bu hüküm uyarınca Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına veya buralara gönderilmek üzere İYUK m.4'te belirtilen yerlere dava dilekçesi verildiğinde, öncelikle harç ve posta

⁵² RG 20.01.1982, Sa. 17580.

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

ücretleri alınmakta, bundan sonra dava dilekçesinin deftere kaydı yapılmakta ve dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılmaktadır⁵³ (İYUK m.6, 1). Ancak idarî yargılama usûlünde davacıdan, masraf avansı kapsamında keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderler değil, sadece yargılama harcı ile posta ücreti masraf avansı olarak alınmakta, bu giderleri karşılayacak tutar da düşük kalmaktadır⁵⁴. İdare veya vergi mahkemesince, tahkikat aşamasında örneğin bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmesi durumunda, bilirkişi incelemesi için gereken masraf, tarafların birinden veya her iki taraftan birden avans olarak istenilmektedir.

İdarî yargılama usûlünde masraf avansının yatırılmamasının yaptırımını da HMK'dan farklı düzenlenmiş olup, davacının yatırmaması gereken masraf avansını yatırmış olması dava şartı değildir. Davacının, herhangi bir sebeple harcı veya posta ücretini vermeden veya eksik harç veya posta ücreti vererek dava açmış olması hâlinde, otuz gün içinde harcı ve posta ücretini vermesi veya tamamlaması hususu, mahkemece davacıya tebliğ edilir. Bu tebligata rağmen davacı masraf avansını yatırmaz veya ikmal etmezse, söz konusu bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Bu ikinci tebligat da sonuçsuz kalır ve harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa, ancak o zaman mahkemece "davanın açılmamış sayılmasına" karar verilir ve bu karar davacıya tebliğ olunur⁵⁵ (İYUK m.6, 4).

Harç ve posta ücreti dışında kalan yargılama giderleri için ise, dava açılırken davacıdan gider avansı alınmadığından, gerekli gider daha sonra tarafların birinden veya her iki taraftan birden ara kararıyla avans olarak istenilmektedir. Tarafların, masraf avansı yatırılmasına dair ara kararının gereğini yerine getirmemesinin yaptırımını ise, dava dosyasındaki bilgiler davanın çözümü için yeterli olduğu takdirde, davanın sırf bu eksiklik (istenilen masraf avansının yatırılmaması) yüzünden, dava şartı yokluğundan reddi olmamaktadır⁵⁶.

⁵³ Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut: İdare Hukuku, C. II İdarî Yargılama Hukuku, Ankara 2010, s. 1023; Umar s. 363.

⁵⁴ İdare mahkemesinde açılan, yürütmenin durdurulması talepli bir iptal davasında 2013 yılı tarifesine göre alınan masraflar şunlardır: Başvurma harcı 24.30-TL, karar harcı 24,30-TL, vekâlet harcı 3.75-TL, yürütmenin durdurulması harcı 40.00-TL. Böylece harç toplamı 92,35-TL'dir. Ayrıca, masraf avansı olarak 112,00-TL posta ücreti alınmakta olup, bununla birlikte iptal davasının maliyeti toplamı 204,35-TL olmaktadır.

⁵⁵ Gözübüyük/Tan s. 2024-1025.

⁵⁶ Danıştay 11. Daire 06.10.1998, 5035/3169 (KBİBB).

Benzer şekilde 7201 sayılı Tebligat Kanununa⁵⁷ göre de davacı, bütün davalarda, dava dilekçesinin davalıya tebliği için gerekli posta ücretlerini, posta pulu şeklinde peşin olarak ödemek zorundadır. Davacı gerekli posta giderini peşin ödemezse, tebliği çıkaracak merci (mahkeme) tarafından davacıya süre verilir. Davacı, zarurî sebeplerden dolayı bu süreye uyamazsa, mahkeme yeni bir süre verebilir. Bu süreler içinde davacı gerekli masrafı vermezse, davanın açılmamış sayılmasını düzenleyen HMK m.150 çerçevesinde işlem yapılır⁵⁸. Dava dilekçesinin tebliği dışındaki hâllerde ise, tebligat konusu talebinden sarfinazar etmiş sayılır (Teb.K. m.5; Teb.Tüz. m.6). Tebligat Kanunundaki bu hükmün, sadece dava dilekçesinin tebliği için gereken masrafların değil, her türlü tebligat masraflarının avans olarak alınması suretiyle genişletilerek uygulanması mümkündür.

İdarî yargılama usûlündeki uzun yılların tecrübesinden yararlanarak benimsenebilecek olan bu uygulama, gider avansının miktarının düşük kalmasını sağlayacak, hak arama hürriyetini kısıtlamayacak, tebligat giderinin tam yatırılması konusunda ortaya çıkan ihtiyacı karşılayacak, davalarda bu sebepten kaynaklanan gecikmeyi önleyecek ve ispat yükünün davalıya ait olması gibi istisnai durumlarda haksız uygulamalara yol açmayacaktır⁵⁹.

Davacının yatırması gereken gider avansını yatırmış olması dava şartı olmaktan çıkarılmalıdır. Zira dar ve teknik anlamda dava şartlarının temel özelliği, davanın esasın incelenip karara bağlanmasına engel olması ve tarafların davanın görülmesine rıza göstermelerinin, mahkemeyi bağlamamasıdır. Gider avansının yatırılmış olması ise, yargılama giderlerinin peşin ödenmesini temin etmeye matuf bir düzenleme olup, bu giderlerin taraflardan herhangi birisince sonradan, ihtiyaç oldukça ödenmesi veya ikmali mümkün olduğundan, mahkemenin davayı esasın inceleyip karara bağlamasına engel değildir. Dolayısıyla gider avansı, davanın esası hakkında hüküm verilebilme şartı sayılamaz.

Gerekli yargılama giderlerinin zamanında yatırılmamasından dolayı davaların gecikmesinin önüne geçilmesi için, Kanundaki alternatif hükümlerden yararlanılması mümkündür. Doktrinde belirtildiği gibi, Kanunda düzenlenen kesin süre kurumu ve bunun yaptırını (HMK m.94),

⁵⁷ RG 19.02.1959, Sa. 10139.

⁵⁸ Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2013, s. 727.

⁵⁹ Özbek-Gider Avansı s. 178-179.

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

gider avansı ile amaçlanan hedefe ulaşmakta yeterli olabilecektir⁶⁰. Bu nedenle, delil ikame avansını havi gider avansının yatırılması dava açarken zorunlu tutulmamalı; bunun yerine ön inceleme sonunda, uyumsuzluk konuları tam olarak belirlendikten, taraflar delillerini sunduktan, ispat yükü ile delil ikame yükünün hangi tarafa ait olduğu ve tarafların aynı delilin ikamesini birlikte talep edip etmedikleri gibi hususlar tespit edildikten sonra, hangi tarafın, ikamesini talep ettiği delil için ne miktarda gider avansı yatırması gerektiği mahkemece belirlenmelidir.

Yargıtayın müstakar kararlarında gider avansı konusunda yaptığı yorum ve ayırım, HMK'nın sözüne ve ruhuna uygun olduğundan üstün tutulmalı, delil ikame avansı, dava şartı olan gider avansı içinde kabul edilmemelidir. Delil ikame avansı ile dava şartı olan ve tebligat giderlerinden oluşan gider avansının birbirinden tefriki zorunludur. Yargıtayın bu istikametteki isabetli yorumu karşısında, HMKY m.45'te, her türlü tebligat ve posta ücretlerine ilave olarak, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi delil ikamesi giderlerinin de gider avansına dâhil edilmesi doğru olmamıştır. HMK m.324 hükmü karşısında, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık-ücretleri gibi delil ikame avansına giren giderler, dava şartı sayılan gider avansı içinde değerlendirilemez. Delil ikame avansının, HMK m.114, 1/g ve 120 ile dava şartı sayılan gider avansı dışında tutulması, davacı ve davalı bakımından usûli anlamda eşit sonuç doğuracak, HMK m.120 ile 324 arasındaki uyumsuzluğu ortadan kaldıracak bir uygulama olacaktır. Bu kapsamda gider avansının, öncelikle dava şartları arasından çıkartılmak suretiyle, HMK m.120'nin şu şekilde formüle edilmesi önerilebilir⁶¹:

Harç ve gider avansı ödenmesi

MADDE 120- (1) Davacı, yargılama harçları ile dava nedeniyle hükmün kesinleşmesine kadar yapılacak her türlü tebligat ve posta giderlerini karşılayacak ve miktarı Adalet Bakanlığınca her yıl çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan gider avansını, dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır.

(2) Gider avansının yatırılmadığı veya yeterli olmadığından dava sırasında anlaşılması hâlinde, mahkemece, bu eksikliğin tamamlanması için davacıya iki haftalık süre verilir.

(3) Mahkemece verilen süre içinde gider avansı yatırılmaz veya tamamlanmazsa, dava dosyasının işleminden kaldırılmasına karar verilir.

⁶⁰ Tanrıver-Düşünceler s. 25; Tutumlu s. 101.

⁶¹ Diğer öneriler için bkz. Kılıçoğlu s. 123.

KISALTMALAR CETVELİ

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AY	: Anayasa
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
bkz.	: bakınız
BÜKHD	: Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi
BÜT	: Bilirkişi Ücret Tarifesi
dn.	: dipnot
GAT	: Gider Avansı Tarifesi
HD	: Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HMKY	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği
HPD	: Hukuki Perspektifler Dergisi
HTMYİY	: mülga Hukuk ve Ticaret Mahkemelerinin Yazı İşleri Yönetmeliği
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İYUK	: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
KBİBB	: Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası
m.	: madde
RG	: Resmî Gazete
s.	: sayfa
Sa.	: Sayı
s.K.	: sayılı Kanun
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
Teb.K.	: 7201 sayılı Tebligat Kanunu
Teb.Tüz.	: Tebligat Tüzüğü
vd.	: ve devamı
YD	: Yargıtay Dergisi

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

BİBLİYOGRAFYA⁶²

- Akil, Cenk: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Getirilen Yargılama Avansları (TAAD 2012/11, s. 101-117).
- Alangoya, Yavuz/Yıldırım, M. Kâmil/Deren-Yıldırım, Nevhis: Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2009.
- Ateş, Mustafa: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları, C. 1, 2, Ankara 2013.
- Bilge, Necip/Önen, Ergun: Medenî Yargılama Hukuku, Ankara 1978.
- Budak, Ali Cem: Mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, İsviçre Medeni Usul Kanunu ve Alman Medeni Usul Kanunu ile Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ankara 2013.
- Budak, Ali Cem/Özer, Tülay: Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı, Ankara 2012.
- Gençcan, Ömer Uğur: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, Ankara 2013.
- Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut: İdare Hukuku, C. II İdari Yargılama Hukuku, Ankara 2010.
- Karşı, Abdurrahim: Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul 2012 (Karşı-Medeni Muhakeme Hukuku).
- Karşı, Abdurrahim: Notlu, Gerekçeli, Karşılaştırmalı ve Emsal Kararlarla 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, İstanbul 2012 (Karşı-Kanun).
- Kılıçoğlu, Evren: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Gider Avansına İlişkin Düzenlemeleri Hakkında Değerlendirmeler (BÜKHİD 2012/99-100, s. 43-126).
- Kuru, Baki: Hukuk Davalarının Uzaması Sebepleri (Makaleler, İstanbul 2006, s. 99-116).
- Kuru, Baki: Hukuk Davalarında Yargılamanın Çabuklaştırılması için Alınması Gereken Tedbirler (Makaleler, İstanbul 2006, s. 117-139) (Kuru-Yargılamanın Çabuklaştırılması).
- Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. 2, 3, 5, İstanbul 2001 (Kuru-Usul 2, 3, 5).
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2013.

⁶² Dipnotlardaki atıflar, yazarların soyadına göre alfabetik sırayla yapılmıştır. Bibliyografyada kısaltılmış şekilleri ayrıca gösterilmeyen eserler, metinde, yazarların soyadı ile belirtilmiştir. Aynı yazarın birden fazla eserine yollama yapılmışsa, kullanılan kısaltmalar, parantez içinde ayrıca gösterilmiştir.

- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Notlu-Gerekçeli-Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat, Ankara 2012 (Kuru/Arslan/Yılmaz-Kanun).
- Kuru, Baki/Budak, Ali Cem: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler (İBD 2011/5, s. 3-43).
- Muşul, Timuçin: Medenî Usul Hukukunda Ara Kararları (İcra ve İflâs Hukuku ile İlgili Makaleler-Hukukî Mütalâalar ve Birlikçi Raporları, Ankara 2010, s. 63-91).
- Özbek, Mustafa S.: Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı Sorunu (Anayasa Mahkemesinin Kuruluşunun 50. Yılına Armağan, Ankara 2012 s. 444-504) (Özbek-Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı).
- Özbek, Mustafa S.: Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı, Ankara 2013 (Özbek-Gider Avansı).
- Pekcanitez, Hakan: Genel Olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı (HPD 2006/8, 69-78) (Pekcanitez-Tasarı).
- Pekcanitez, Hakan: Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı'nın Tanıtımı (Medenî Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı V, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, Ankara, 8-9 Eylül 2006, Ankara 2007, s. 3-31) (Pekcanitez-Tanıtım).
- Pekcanitez, Hakan: Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tüketici Mahkemelerindeki Yargılama Usulüne Getirdiği Yenilikler (Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu, 24-25 Kasım 2011, Metinler Kitabı, İstanbul Kültür Üniversitesi 2013, Yayın No: 189, s. 64-69) (Pekcanitez-Yenilikler).
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özkes, Muhammet: Medenî Usul Hukuku, Ankara 2012.
- Sungurtekin Özkan, Meral: Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013.
- Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması için Alınması Gereken Önlemler Üzerine (Makalelerim I, 1985-2005, Ankara 2005, s. 165-179).
- Şişman, Hasan: Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Gider Avansı, Belirsiz Alacak Davası ve Kısmî Dava (İBD 2012/3, s. 201-209).
- Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısının Temel Sorunları ve Bu Bağlamda Alınması Gereken Temel Önlemler (Makalelerim II, 2006-2010, Ankara 2011, s. 115-142) (Tanrıver-Hukuk Yargısının Temel Sorunları).
- Tanrıver, Süha: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Revizyonu Üzerine Bazı Düşünceler (TBBİD 2012/99, s. 15-34) (Tanrıver-Düşünceler).
- Taşpınar-Ayvaz, Sema: Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması, Ankara 2013.
- Tutumlu, Mehmet Akif: Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Yeni ve Değişik Hükümlerinin Yorumu, Ankara 2012.

Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

Umar, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011.

Üstündağ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, C. 1-2, İstanbul 2000.

Yılmaz, Ejder: "Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı" Üzerine Bazı Notlar (Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı V, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, Ankara, 8-9 Eylül 2006, Ankara 2007, s. 178-197).

Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanununun Getirdikleri (ABD 2011/2, s. 213-253).

Yılmaz, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2013 (Yılmaz-Şerh).

Yılmaz, Ejder/Yılmaz, Ümit: Hukuk Rehberi, C. 1, Ankara 2002.

Yılmaz, Orhan: Hukuk Muhakemesinde Yeni Bir Düzenleme: Gider Avansı (İBD 2011/6, s. 82-87) (Yılmaz- Gider Avansı).

EK

26 Eylül 2013 PERŞEMBE

Resmî Gazete

Sayı: 28777

TEBLİĞ

Adalet Bakanlığından:

HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU GİDER AVANSI TARİFESİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Tarifenin amacı, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince dava açılırken mahkeme veznesine yatırılacak olan gider avansının miktarı ile avansın ödenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Tarife, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 120'nci maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Gider avansı

MADDE 3 – (1) Davacı, bu Tarifede gösterilen gider avansını dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır. Gider avansı her türlü tebligat ve posta ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderleri kapsar.

Gider avansı miktarı

MADDE 4 – (1) Davacı;

- a) Taraf sayısının beş katı tutarında tebligat gideri,
  - b) Dava dilekçesinde tanık deliline dayanılmış ve tanık sayısı belirlenmiş ise tanık sayısınca tanık asgari ücreti ve tebligat gideri; tanık sayısı belirtilmemiş ise en az üç tanık asgari ücreti ve tebligat gideri,
  - c) Dava dilekçesinde keşif deliline dayanılmış ise keşif harcı avansı ile birlikte 75 TL ulaşım gideri,
  - ç) Dava dilekçesinde bilirkişi deliline dayanılmış ise Bilirkişi Ücret Tarifesinde davanın açıldığı mahkeme için öngörülen bilirkişi ücreti,
  - d) Diğer iş ve işlemler için 50 TL,
- toplamını avans olarak öder.

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

MUSTAFA
SERDAR ÖZBEK
KONUŞMASI

Gider avansının iadesi

MADDE 5 – (1) Gider avansının kullanılmayan kısmı hükmün kesinleşmesinden sonra davacıya iade edilir. Davacı tarafından hesap numarası bildirilmiş ise iade elektronik ortamda hesaba aktarmak suretiyle yapılır. Hesap numarası bildirilmemiş ise masrafı avanstaki karşılama suretiyle PTT merkez ve işyerleri vasıtasıyla adreste ödemeli olarak gönderilir.

(2) Geçici hukuki koruma talebi için alınan gider avansının kullanılmayan kısmı verilen karardan sonra talep üzerine iade edilir.

Zaman bakımından uygulama

MADDE 6 – (1) 1/10/2011 tarihinden önce açılmış olan davalarda, tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 120'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre gider avansı ikmal ettirilir.

Yürürlük

MADDE 7 – (1) Bu Tarife 1 Ekim 2013 tarihinde yürürlüğe girer.